

Proces pogłębiania się nierówności dochodowych i majątkowych, obserwowany w ciągu minionych dekad w wielu krajach stanowi jedno z kluczowych zagadnień, jakie stara się wyjaśnić nauka ekonomii w ostatnich latach. Dynamika tych nierówności powoduje zaostrzanie się napięć społecznych wywołanych poczuciem niesprawiedliwego podziału dochodu z pracy i podziału majątku, który ma swoje bezpośrednie, często gwałtowne i nieprzewidywalne konsekwencje gospodarczo-polityczne. Ich umiejętne równoważenie w celu dokonywania możliwie najbardziej sprawiedliwego podziału społecznego stanowi istotne wyzwanie dla polityki fiskalnej oraz wymaga tworzenia dobrego prawa regulującego procesy gospodarcze.

Najnowsze modele równowagi ogólnej, skupiające się na wyjaśnieniu nierówności, opierają się o powiązania międzypokoleniowe oraz idiosynkratyczne ryzyko dochodowe. Uzyskane wyniki, oparte o proces dziedziczenia majątku i produktywności, w coraz lepszy sposób tłumaczą kształtowanie się nierówności majątkowych, pozostawiając jednak w dalszym ciągu znaczny zakres niewyjaśnionych źródeł ich narastania. Rozpoczęty przez nas projekt ma na celu dokonanie, według naszego stanu wiedzy, pionierskiego wyliczenia wpływu zarówno szoków dochodowych z tytułu pracy, jak i od zgromadzonego majątku. Praktycznym aspektem planowanej pracy będzie weryfikacja wpływu wprowadzenia progresywnych stawek podatkowych zarówno dla dochodu, jak i dla dziedziczenia majątku. W pierwszej kolejności sprawdzona zostanie teza, iż progresywne opodatkowanie dochodu z pracy oraz dochodów z tytułu własności ma odmienne działanie, tzn. progresywne opodatkowanie pracy zniechęca do gromadzenia majątku, ale nie na odwrót. Rozwinięciem podejścia wpływu szoków zagregowanych może być w tym przypadku sprawdzenie ich wpływu na poziomie mikroekonomicznym dla heterogenicznych agentów i poszukiwanie ich dopasowania do heterogeniczności w ujęciu ex-post. Druga weryfikowana hipoteza wywodzi się z pierwszej i obejmuje badanie strategii ubezpieczania się od ryzyka idiosynkratycznego w ramach heterogenicznych, wyodrębnionych typów rodzin, uwzględniając dodatkowo aspekt transformacji gospodarczej krajów środkowoeuropejskich. Wyniki omawianego badania będą zestawiane z modelowym ujęciem alternatywnej gospodarki z indywidualnymi, homogenicznymi agentami. W tym przypadku oczekiwany jest interesujący, pod względem wniosków, wpływ użycia modelu nakładających się pokoleń. Trzecia i ostatnia teza będzie łączyć dwie poprzednie poprzez weryfikację zastosowania polityk progresywnego opodatkowania do łagodzenia nierówności majątkowych w oparciu o model heterogenicznych rodzin w zestawieniu z modelem indywidualnych agentów o homogenicznych preferencjach.

Podsumowując, rezultaty planowanej pracy dają nadzieję, po pierwsze, na znalezienie dróg kompromisu dla długoletniego sporu toczącego między ekonomistami, dotyczącego podejścia mikro- oraz makroekonomicznego dla wpływu szoków idiosynkratycznych na kształtowanie się nierówności majątkowych. Po drugie porównanie ubezpieczenia od ryzyka idiosynkratycznego w ramach rodziny wobec ubezpieczenia niezależnych, ale homogenicznych agentów pozwoli zapewne nieco lepiej zrozumieć wpływ typu rodziny na podejmowanie decyzji ekonomicznych przez gospodarstwa domowe, które to wnioski mogą znaleźć zastosowanie nie tylko dla krajów w okresie transformacji gospodarczej. Wreszcie ujęcie omawianych prac w praktycznym, wąskim kontekście progresywnego opodatkowania dochodów z pracy oraz majątkowych pozwoli na wykorzystanie uzyskanych wyników na poziomie realnych decyzji politycznych.